

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

48. An iudex laicus possit incidenter cognoscere nullitatem censurarum, & ordinare, vt sæculares, & Ecclesiastici illas non obseruent, & quod tollantur Cedulones à po[rt]is Ecclesiarum? Et docetur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

violentia conantur se ingerere iudices laici in causis Ecclesiasticis quasi tales non haberent superiores competentes ad eorum licentiam competendam, si adesset. Frustrā itaque per hos Sum. Pontifex constituit Metropolitano, & Nuncios in singulis Regnis, & ideo in casu occurrenti Episcopi si vellent inhibere aliquos iudices, talis executio dependeret à Regio beneplacito.

2. Igitur contrariam sententiam in casu proposito tenendam esse puto, docui in *part. 3. tract. 1. resol. 9.* contra Antonium Costam *consil. 1. per totum*, in simili casu loquentem de Pragmatica, nuncupata in hoc Regno Sicilia *la Cathalanè*, quam cum Antonio de Ballis firmavi esse contra immunitatem Ecclesiasticam, & ad rationem quam adducit Pereira, quod litteræ Pontificiæ non exequantur sine Regio *Exequatur*, remitto me ad ea quæ dicit Acoſta in *Bulla Cruciatæ, q. 96. per tot.* & dicunt DD. quos citavi in *part. 1. tr. 2. resol. 12.* Nostrum verò Sereniss. Regem hoc efficere ex privilegio Pontificis tradit Bañez in *2. 2. q. 67. art. 1. dub. 2. conclus. 5.* & Castrus Palaus in *opere morali, tom. 2. disput. unica, punct. 9. num. 10.* vel ex Concordatis cum eodem Sum. Pontifice, vt testatur Iacobus de Grassis in *decis. aur. part. 2. lib. 4. cap. 10. num. 120.* addit tamen hæc verba. Caueant ministri Regis, cuius mens sanctissima est, in non inferendo præiudicium sanctæ Sedi Apostolicæ, neque diuinent negotiatores in non expediendo Regium *Exequatur*. Sic ille.

3. Notandum est tamen hic obiter, quod supposito tali privilegio, vel dictis Concordatis de quibus testantur citati authores, Regium *Exequatur* conceditur tantum inter rescripta priuata, vel obrenta inter partes, vel ad instantiam alicuius non autem in legibus generalibus, & statutis vniuersalibus, prout sunt Bullæ & Extrauagantes Pontificiæ, vt optimè obseruat Rao in *responsionib. ad dubia circa immunit. Ecclesiast. fol. mibi 32.* nam si dictæ Bullæ executoriis indigerent, vniuersalis Ecclesiæ regimen in præceptis rueret, & hucusque, ait ille, nulla inuenitur Bulla & constitutio generalis Summi Pontificis, executoriis mandata: vnde apparet, quàm male quidam assererent Bullam Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum in hoc Regno Sicilia non valere, quia in illa Regium *Exequatur* non inuenitur.

RESOL. XLVIII.

An laicus possit incidere nullitatem censurarum, & ordinare, vt saculares, & Ecclesiastici illas non obseruent, & quod tollantur Cedulones à portis Ecclesiarum?

Et docetur, quod si incidit questio spiritualis coram iudice seculari, remittere tenetur Ecclesiastico terminandam; neque potest precipere vt infra certum tempus illam expediat.

Et an Princeps laicus possit interdicere, seu inhibere Episcopis, seu eorum Vicariis, ne quemquam excommunicent, nisi prius excommunicationis causa ostendant? Ex *part. 4. tract. 1. Ref. 98.*

Sup. hoc inf. §. 1. **G**abriel Pereira de manu Regia c. 7. n. 22. asserit defendit & tutatur Franciscus Mirauete in *informat. lingua Hispanica conscripta. pro iurisdic. Regia art. 10. & seq.* quia iudex laicus incidere potest cognoscere de validitate vel nullitate spiritualium, quæ ex ipsis actis summariè, de plano, & sine altiori discussione potest colligi, & ideo iudex secularis cognoscere potest de quocumque articulo spirituali inciden-

ti in causa principali, de qua ipse cognoscit quando res est notoria, & euident. Igitur in casu proposto iudex non cognoscit de nullitate censurarum principaliter, sed per modum causæ & incidentes, & pro hac sententia faciunt DD. quos citat Octavianus Cacheran. in *decis. Pedemont. 116.* vide etiam Barboſam in *l. Titia, num. 34. & 52. ff. resolut. matrim. Sess. de inbibit. cap. 10. §. 1. num. 4. & seq.* cum Ramirez de lege Regia §. 27. à num. 11.

2. Sed contrariam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quia, vt rectè probat Abbas in *cap. Ecclesia S. Maria num. 2.* & ibi Decius num. 46. quos citat & sequitur Pialecius in *praxi Episcop. part. 2. cap. 4. art. 3. num. 16.* iudex laicus non potest cognoscere causam ad forum Ecclesiasticum spectantem, neque incidere, vnde Innocent. Panormitanus, & Antonius de Butrio in *cap. tuam de ordin. cognit. docent*, quod si incidit questio spiritualis coram seculari iudice, remittere tenetur Ecclesiastico terminandam, neque potest precipere vt infra certum tempus, illam expediat, vt cum multis firmat Genuensis in *praxi Archiepiscop. ca. 77. num. 2.* Igitur in causis spiritualibus etiam incidere, nullatenus iudex secularis potest se intromittere; vide *cap. decretum, cap. quanto, de indic. cap. laior, cap. causam qua, qui fil. sine legit. & glossam in cap. si iudex laicus, de sentent. excommunic. in 6.* & ita hanc sententiam, ne ipse non posse iudicem secularem neque incidere cognoscere de nullitate censurarum; docet Marta de *iurisdic. part. 3. cap. 16. num. 4. & seq.* Et ex Doctoribus Hispanis hanc etiam opinionem contra Mirauetem vbi supra tuetur Matthias Beyetola in *allegat. præ iurisdictione sancti officij art. 7. num. 136. & sequent.* & Anton. Atrianus in *discursu iuridico pro iurisdictione sancti officij art. 2. num. 148. & seq.* vbi firmat & probat has conclusiones.

3. Prima, [que los Iuezes seculares ni principaliter ni incidere pueden conocer de la nulidad de las censuras, antes bien el querer pretendere esso es cosa nefaria segun el Decreto del S. Concilio Tridentino sess. 25. c. 3. Secunda por essa razon los Iuezes seculares que mandan lo color de nulidad que no se guarden algunas censuras fulminadas por los Iuezes Ecclesiasticos incurren en sententia de descõmuniõn ipso iure, y en las censuras de la Bula *Cane Domini*, vt patet ex *Clem. grauis*, vbi scribentes, de *sentent. excommunic. & in Bull. Can. excommuni. 16.* Tertia los Iuezes seculares o otras qualesquier personas legas que sin tener autoridad, como no la tienen, lo pretexto de nulidad de las censuras ò de otro qualquiera, mandan a los Prelados y Curas y otras personas Ecclesiasticas que no las publiquen, obedescan, ni guarden, son, y hande ser vistos menospreciarlas; y por el conſiguiente sentit mal dellas, y finalmente de primo ad vltimum se hazen sospechosos en la fe,] quæ omnia dictus Atrianus vbi supra satis, vt dixi, firmat & probat. Vnde rectè hanc opinionem subscripsere Theologi & Iuriste doctissimi CæsarAugusta die 3. Ianuarij anno 1614. in quodam voto manuscripto quod penes me habeo: non est igitur de hac opinione dubitandum; quicquid asserat Pereira & Mirauete locis cit. Vide etiam Morla in *empor. iuris p. 1. tit. 2. n. 133.* vbi firmat non posse iudicem laicum cognoscere de validitate, vel nullitate censurarum.

4. Ad id verò quod aduersarij asserunt, iudicem laicum in casu proposito cognoscere de nullitate censurarum, incidere respondeo cum Morla vbi supra num. 134. Ioanne de Vanchel in *cap. vt inquisitionis, conclus. 4. de heret. in 6.* iudicem laicum non posse neque incidere cognoscere de negotio spirituali ratione incapacitatis, vt patet ex *cap. tuam de ordin. cognit.*

in cap. lator, & cap. causam que. el. 2. qui filij sint legit. quod aliqui extendunt etiam, quando questio versatur circa factum, quia ex facto ius oritur, vt patet ex l. si ex plagis. §. in cliuo capitolino. ff. ad leg. Aquiliam. & sic non potest dari questio facti, quin non sit iuris, cum vna ab alia separari non possit: unde ratione connexitatis, etiam questio facti agitanda videtur coram Ecclesiastico, argumento cap. quanto, de iudiciis, vt in casu simili notauit Bartolus in l. solent, num. 13. de alim. & cibarij. legarij. Vide Doctores quos refert Meneses in l. 1. C. de iur. & fact. ignorancia, num. 57. Romanus in l. Titia, num. 5. ff. solut. matrim. & Fulgosijs consil. 133.

5. Nota etiam quod post hanc scriptam inneni nostram sententiam docere Io. Dionysium Portocarrero in allegat. pro iurisdic. S. Officij, num. 97. vbi sic ait. Postremo in profundo malorum deuenitum est, [publicarum vn Edicto en que teniendo las censuras por nulas, y llamandolas assi, mandaron a todas las personas Ecclesiasticas a quien tocava su publicacion, y que no las guarden ni publiquen y poniendolo ellos en execucion no se quisieron tener por excomulgados. Este hecho ha sido calificado por los calificadores del Consejo declarandolo por iniurioso, y escandaloso, y sospechoso, y que sapit errorem, y deesse recoger el Edicto como tal, porque los Ministros Reales procedieron de hecho sin jurisdiccion, pues siendo la materia de censuras meramente Ecclesiastica no pudieron conoger de su valor personas seculares, y siendo los Inuezes seculares inferiores de los Ecclesiasticos no pueden conoger del valor, de lo qua ellos hazen,] Ita Portocarrero, qui late ex sacris Canonibus & rationibus hanc sententiam probat vnde de illa non est dubitandum, vt superius dictum est.

6. Ex his obiter aduerte esse reprobendam sententiam Corseti tract. de potest. Reg. part. 4. num. 8. Senatus Pedemont. decis. 30. num. 15. & aliorum, assentium posse Principem laicum interdiceret, seu inhibere Episcopis & eorum Vicariis ne quemquam excommunicent, nisi prius excommunicationis causa ostendatur. Sed hanc opinio est contra Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. ex quo etiam reprobatur Conarr. pract. quest. cap. 35. num. 4. Sed de hac questione supra factis dictum est.

to, quoad regimen, cap. bene quidam, dist. 96. ergo quoad cetera manent vassalli, & hanc sententiam prater Valascum tenet etiam Rodriguez in suum. 10. 4. cap. 168. num. 1. & Sousa vbi inf. 2.

2. Verum his non obstantibus negatiuam sententiam docet Marthae de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 188. vbi sic ait. Ecclesiastici nullo modo dici possunt vassalli Regis, nam si nihil recognoscant temporalium a Rege, licet sint ciues sicut laici, tamen a potestate Principum secularium sunt exempti cap. si Imperat. dist. 96. cap. nimis, & ibi Abbas de iureiurand. Ergo vt tales non possunt dici vassalli Regis. Si vero recognoscunt feuda, nec possunt dici vassalli, indecorum enim esset si Summus Pontifex, vel Imperator recognoscerent feuda ab alio Principe; vt illius vassalli dicerentur; sic de ceteris Ecclesiasticis, quia quatenus Deo factati, sunt Principibus secularibus superiores, ac patres & magistri laicorum censentur, atque quibuscumque laicis praesunt; vt patet ex v. qui dubiter, dist. 96. cap. solita, de maior. & obed. & cap. si Imperator, dist. 96. ergo Principibus laicis subiecti esse non debent, e. cum inferior, de maior. & obed. Hucusque Marthae, qui alias pro hac sententia adducit rationes. Et si aliquis opinionem eius sequeretur posset dicere multum ad praxim conducere: Nam Doctores quarunt; an Principes laici possint priuilegia personis Ecclesiasticis concessa auferre? & negatiue respondent communiter, quia priuilegium concessum non subditis, (vt ego probaui in p. 4. tract. 1. ref. 82. & docet Baldellus tom. 1. lib. 5. dist. 35. n. 17.) non potest amplius reuocari.

3. Sed ad hoc respondet Sousa in Bulla Cena; c. 16. dist. 84. n. 9. quod licet Ecclesiastici non sint subditi secularibus Principibus quoad iurisdictionem, sunt tamen eorum vassalli, quod sufficit, vt priuilegium eis concessum reuocari possit, si iusta causa adsit. Sic ille. Verum fallitur per alias rationes, quas ego alibi adduxi, quibus aliquis posset addere auctoritatem Marthae assentientis, vt visum est, Ecclesiasticos non esse vassallos Principis secularis.

4. In RESOL. XIX. pag. 22. in fin. resol. vbi, Ecclesiasticos non esse vassallos Principis secularis, deletis iis quae sequuntur, ponantur ista: Sed quidquid sit de hac opinione, nam Salas de empt. dub. 9. num. 3. & alij, asserunt Clericos esse vassallos Regum, ego, vt dixi, ex alijs rationibus sententiam Soulae reprobendam esse puto.

Qua hic est inf. Ref. 196. signanter in §. Igitur, & seq. & in alia eius non.

Alibi supra in Ref. 4. & in alia eius nor. & in Ref. 24. §. 2.

RESOL. XLIX.

An Clerici dici possint, & sint vera Vassalli Principis?

Et an Principes laici possint priuilegia personis Ecclesiasticis concessa auferre? Ex part. 5. tract. 1. Resolut. 19.

§. 1. Hanc questionem ad partes copiose pertractat Aluarus Valasc. to. 1. consil. 100. n. 2. vbi affirmatiuam sententiam tenet, quia vassallus est nomen generis comprehendens sub se suas species etiam qualificatas, & sic tam vassallos laicos, quam Clericos; quia licet Clericus vassallus sit vassallus qualificatus, non ideo desinit esse vassallus: sicut nomen Christianus tam comprehendit Christianos laicos, quam Clericos. Deinde Clerici ita ciues sunt, sicut laici, ex l. assumptio, ff. ad municip. & ex l. ciues, C. de incolis, ergo si ciues sunt, erunt & vassalli. Et tandem licet Clerici sint exempti, non tamen reperiuntur in iure exempti, nisi in quatuor casibus. Primò quoad forum, cap. placuit, cap. inoluta 11. quest. 2. Secundò, quoad capturam, ex c. 2. de foro compet. Tertio, quoad tributa, cap. quamquam, de cens. in 6. Quar-

Sup. hoc in Res. p. 2. tract. in alia Res. §. 2. in fine.

Supra hoc quomodo re- guntur inf. in Resol. 92. §. 2. ad med. vbi dicitur: Et in l. 1. ad modum, & in Resol. 109. et doctores, §. Quarto, cum in eius penult.

RESOL. L.

An Reges, vt executores Concilij Tridentini possint compellere Clericos, vt illud obseruent?

Et an Reges, vt executores Concilij possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 75.

§. 1. Affirmatiuam sententiam his diebus quidam Iurisconsultus mordicus sustinebat, & adducebat Bobadillam in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 194. vbi sic ait. [Quando por los Prelados, d Clericos se haze d' intenta algo contra lo dispuesto por el Concilio Tridentino entonges el supremo Consejo manda librar provision real para la execucion, y obseruancia del, y auerdomo auer practicado esto algunas vezes en espeçial siendo corregidor en la ciudad de Soria contra Don Iuan de Castilla Vicario della, queriendo impedir al Maestro Fray Antonio de Quenado Prior de san Augustin, que no predicasse el dia de los Reyes en la Yglesia de N. Señora la Mayor sobre que se causara escandalo, si yo no asser-

L 4. stera